

**Eiropas Bēgļu fonds
European Refugee Fund
Latvia**

Patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kam piešķirts alternatīvais statuss, tiesības Latvijas Republikā

Konspektīvs materiāls Latvijas Republikas valsts pārvaldes iestāžu
darbiniekiem

Zīmējums: Vineta Krivāne, Zaķumuīžas pamatskolas 6.klase.

Autors: **Juris Gromovs**, Mag.Iur., Dr.kand.iur., Latvijas Universitātes Ekonomikas un
vadības fakultātes Eiropas Studiju maģistra programmas lektors

Materiāla sagatavošanu līdzfinansē Eiropas Bēgļu fonds

Rīga, 2008

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1. Patvēruma meklētāju tiesības.....	6
1.2. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu	6
1.3. Tiesības uz procesuālajām garantijām patvēruma iesnieguma izskatīšanas laikā	7
1.4. Tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegto patvēruma meklētāja personas dokumentu.....	8
1.5. Tiesības saņemt veselības aprūpi.....	9
1.6. Tiesības uz izmitināšanu un brīvu pārvietošanos.....	10
1.7. Tiesības uz citiem uzņemšanas nosacījumiem.....	11
1.8. Patvēruma meklētāju nepilngadīgo bērnu vai nepilngadīgo patvēruma meklētāju tiesības uz izglītības ieguvu	12
1.9. Tiesības iestaistīties nodarbinātības darbībās	13
2. Bēgļu tiesības.....	14
2.1. Saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz iegūto statusu, tādā valodā, kuru šīs personas varētu saprast.....	14
2.2. Tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegtos bēgļu personu apliecinošos un ceļošanas dokumentus.....	14
2.3. Tiesības saņemt uzturēšanās atļauju	15
2.4. Tiesības netikt diskriminētam	16
2.5. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu	16
2.6. Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.....	17
2.7. tiesības uz iesaistīšanos nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās.....	18
2.8. Nepilngadīgu bēgļu tiesības uz pilnīgu pieeju izglītības sistēmai un pilngadīgu bēgļu tiesības uz pieeju vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai ar tādiem pašiem nosacījumiem kā visiem dalībvalsts pilsoņiem	20
2.9. Tiesības uz sociālo palīdzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas pilsoņiem	21
2.10. Tiesības uz veselības aprūpi.....	22
2.11. Dzīvesvietu pieejamība bēgļiem.....	22
2.12. Tiesības uz pārvietošanās brīvību dalībvalstī	23
2.13. Nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesības	23
2.14. Tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību likumos noteiktajos gadījumos.....	24
2.15. Tiesības iegūt pilsonību saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem.....	25
2.16. Tiesības uz kustāmā vai nekustāmā īpašuma iegūšanu.....	25
2.17. Autortiesības un rūpnieciskais īpašums	25
2.18. Biedrošanās brīvība.....	26
2.19. Tiesības griezties tiesā	26
2.20. Tiesības uz reliģiskās pārliecības brīvību	27
2.21. Tiesības netikt diskriminētiem nodokļu un nodevu jautājumos salīdzinājumā ar Latvijas Republikas pilsoņiem.....	27
3. Personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, tiesības	28
3.1. tiesības saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz iegūto statusu, tādā valodā, kuru šīs personas varētu saprast	28

3.2. tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegtos personu apliecinošos un ceļošanas dokumentus	28
3.3. Tiesības saņemt uzturēšanās atļauju	29
3.4. Tiesības netikt diskriminētam	30
3.5. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu	30
2.6. Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos	31
3.7. Tiesības uz iesaistīšanos nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās.....	32
3.8. Nepilngadīgo personu, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, tiesības uz pilnīgu pieeju izglītības sistēmai un pilngadīgo alternatīvā statusa saņēmēju tiesības uz pieeju vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai ar tādiem pašiem nosacījumiem kā visiem dalībvalsts pilsoņiem	33
3.9. Tiesības uz sociālo palīdzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas pilsoņiem	34
3.10. Tiesības uz veselības aprūpi.....	34
3.11. Dzīvesvietu pieejamība alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem	35
3.12. Tiesības uz pārvietošanās brīvību dalībvalstī	35
3.13. Nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesības	36
3.14. tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību likumos noteiktajos gadījumos	37
3.15. Tiesības uz kustāmā vai nekustāmā īpašuma iegūšanu.....	37
3.16. Autortiesības un rūpnieciskais īpašums	37
3.17. Biedrošanās brīvība.....	38
3.18. Tiesības griezties tiesā	38
3.19. Tiesības uz reliģiskās pārliecības brīvību	38
Tiesību avoti.....	39
Starptautiskie līgumi	39
Eiropas Savienības tiesību akti	39
Latvijas Republikas tiesību akti.....	40

Ievads

Patvēruma meklētāju un bēgļu aizsardzība Latvijā ir salīdzinoši jauns institūts, kas pastāv no 1998.gada. Laika posmā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 31.oktobrim Latvijas Republikā patvērumu pieprasījušas 243 personas. No tām 1951. gada Ženēvas bēgļa statuss tika piešķirts 17 personām, bet 21 personai tika piešķirts alternatīvais statuss. Patvēruma meklētāju skaits pakāpeniski pieaug – ja 2006.g. Latvijā bija 8 patvēruma meklētāji, tad 2007.g.- jau 34 personas, bet 2008.gada desmit mēnešos patvērumu pieprasīja 40 personas. Tas nozīmē, ka vienlaikus pieaug arī gadījumu skaits, kad Latvijas Republikas valsts pārvaldes iestādēm jārisina ar patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām, kurām ticis piešķirts alternatīvais statuss, saistītie jautājumi.

Šī materiāla, kas ir sagatavots Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Eiropas Bēgļu fonda projekta „Pakalpojumu sniegšanas iespēju pilnveidošana patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu” ietvaros, mērķis ir veicināt Latvijas Republikas valsts pārvaldes iestāžu darbinieku izpratni par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām tiek piešķirts alternatīvais statuss, tiesībām, kā arī dot iespēju profesionāli darboties gadījumos, kad notiek saskarsme ar šo personu jautājumiem.

Bukletā ir iekļauts 1951.gada Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu un tās 1967.gada Protokola¹, Eiropas Savienības tiesību aktu un Latvijas Republikas tiesību aktu normu, kas regulē iepriekšminēto personu tiesības, apskats. Bukleta

¹ Lasītāju ievēribai: 19.06.1997. likuma "Par 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra Protokolu par bēgļa statusu" 3.pants paredz, ka visos gadījumos kad Konvencija paredz attiecināt uz bēgļiem vislabvēlīgākos nosacījumus, kas tiek attiecināti uz citu valstu pilsoņiem (pavalstniekiem), Latvijas Republika konvencijas normas interpretē tādējādi, ka uz bēgļiem netiek attiecinātas tiesības un privilēģijas, kas ir to valstu pilsoņiem (pavalstniekiem), ar kurām Latvijas Republika ir noslēgusi vienošanos muitas jautājumos, ekonomikas jautājumos, kā arī politiskās vai sociālās drošības jautājumos. Turklāt, saskaņā ar minēto likumu, Latvijai nav saistošas Konvencijas 8.panta "Atbrīvošana no ārkārtējiem pasākumiem", 17. panta "Algots darbs", 24. panta "Darba likumdošana un sociālā nodrošināšana" un 34. panta "Naturalizācija" prasības.

vienkāršā struktūrā ļauj iepazīties ar katras personu grupas - patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, tiesībām, izlasot attiecīgo nodaļu un neizmantojot mijnorādes gadījumos, kad šīm grupām ir kādas kopīgas tiesības. Buklets neaptver visu starptautisko līgumu, Eiropas Savienības un Latvijas Republikas tiesību aktu prasības, kas ir attiecināmas vai varētu tikt attiecinātas attiecībā uz šīm personu grupām, kā arī diskutējamos strīdus jautājumus par minēto tiesību aktu ieviešanu un piemērošanu. Bukletam ir informatīvs raksturs un, nepieciešamības gadījumā piemērojot tajā aprakstītās tiesību aktu normas, ir ieteicams izmantot šim mērķim attiecīgā tiesību akta (aktu) pilnu tekstu.

Bukleta sastādīšanā ir izmantoti tiesību akti, kas bija spēkā 2008.gada 16.oktobrī. Jebkāda materiāla izmantošanas gadījumā atsauce uz Eiropas Bēgļu fonda projektu „Pakalpojumu sniegšanas iespēju pilnveidošana patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu” un tā autoru J.Gromovu ir obligāta.

1. Patvēruma meklētāju tiesības

Patvēruma meklētājs ir ārvalstnieks vai bezvalstnieks, kas Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā ir iesniedzis iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu.

Patvēruma meklētājs var baudīt šādas tiesības:

1.1. Tiesības iesniegt iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīvas 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (turpmāk tekstā – Procedūru direktīva) 6.panta 2.daļa nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt, ka katrs rīcībspējīgs pieaugušais ir tiesīgs iesniegt patvēruma pieteikumu savā vārdā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 10.panta 3.daļa nosaka, ka jebkura pilngadīga persona iesniegumu iesniedz pati.

1.2. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Neizraidīšanas (non-refoulement - franču val.) princips ir starptautisko paražu tiesību princips. Tā būtību varētu raksturot kā aizliegumu valstij izraidīt kādu personu pret viņas gribu uz valsti, kurā tās dzīvība vai brīvība ir apdraudēta.

Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu 33. pants nosaka, ka neviena dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību vai piederību pie kādas īpašas sociālās grupas vai sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem. Princips nav attiecināms uz bēgli, „kuru ir pamats uzskatīt par bīstamu tās valsts drošībai, kurā viņš atrodas, vai ja viņš ir atzīts par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, kas apdraud šīs valsts sabiedrību”. Minētie noteikumi ir piemērojami arī patvēruma meklētājiem līdz brīdim, kamēr nav pieņemts galīgs lēmums par aizsardzības (bēgļa vai alternatīv statusa piešķiršanu) vai arī patvēruma meklētāja iesnieguma noraidīšanu.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 2.panta 1.daļa nosaka, ka personu, kura Latvijas Republikā ir atzīta par patvēruma meklētāju, nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pastāv šīs personas vajāšanas draudi.

1.3. Tiesības uz procesuālajām garantijām patvēruma iesnieguma izskatīšanas laikā

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Saskaņā ar Procedūru direktīvas 10.pantu visiem patvēruma meklētājiem tiek nodrošinātas šādas procesuālās garantijas:

- 1) viņus informē valodā, ko tiem būtu jāsaprot, par patvēruma procedūru, kā arī par viņu tiesībām un pienākumiem procedūras laikā, un iespējamām sekām, ja viņi nepilda savus pienākumus un nesadarbojas ar iestādēm. Viņus informē par termiņiem, kā arī par viņu rīcībā esošajiem līdzekļiem, lai pildītu savus pienākumus iesniegt visus faktus par savu lietu par patvērumu atbildīgajām institūcijām;
- 2) iesniedzot savu lietu atbildīgajām iestādēm, viņi saņem tulka pakalpojumus, kad vien tas nepieciešams. Šādi pakalpojumi tiek apmaksāti no valsts līdzekļiem;
- 3) viņiem ir tiesības sazināties ar ANO Augsto komisāru bēgļu lietās vai ar jebkuru citu organizāciju, kas strādā ANO Augsto komisāru bēgļu lietās vārdā ES dalībvalsts teritorijā saskaņā ar vienošanos ar attiecīgo dalībvalsti;
- 4) viņiem savlaicīgi paziņo, kāds ir atbildīgās iestādes lēmums par viņu patvēruma pieteikumu. Ja juridiskais konsultants vai cits padomdevējs pārstāv patvēruma meklētāju, dalībvalsts atbildīgās iestādes var paziņot par lēmumu viņam, nevis patvēruma meklētājam;
- 5) viņus informē par atbildīgās iestādes lēmumu valodā, ko viņiem vajadzētu saprast, ja viņiem nepalīdz vai viņus nepārstāv juridiskais konsultants vai cits padomdevējs un ja nav pieejama bezmaksas juridiskā palīdzība. Sniegtajā informācijā ir ietverta informācija par to, kā apstrīdēt negatīvu lēmumu.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas tiesību akti nosaka šādas procesuālās garantijas patvēruma meklētājiem to iesniegumu izskatīšanas procesā:

1) Informēšanas valoda

Patvēruma meklētājam ir tiesības saņemt visu informāciju par patvēruma piešķiršanas procesu un savām tiesībām un pienākumiem šā procesa laikā. Šo informāciju patvēruma meklētājam ir tiesības saņemt tajā valodā, kuru viņš prot vai kura viņam būtu jāsaprot (Patvēruma likuma 10.panta 2.daļa)

2) tiesības uzturēties

Patvēruma meklētājam ir tiesības uzturēties Latvijas Republikā tik ilgi, līdz tiek pieņemts galīgais lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt (Patvēruma likuma 10.panta 1.daļa)

3) tiesības sazināties ar ANO Augsto komisāru bēgļu lietās

Personām, kuras iesniegušas iesniegumu, ir tiesības vērsties pie ANO Augstā komisāra bēgļu lietās vai viņa pilnvarotām personām vai institūcijām (Patvēruma likuma 6.panta 1.daļa)

4) tiesības pieaicināt personu juridiskās palīdzības saņemšanai

Patvēruma meklētājam ir tiesības pieaicināt citu personu juridiskās palīdzības saņemšanai. (Patvēruma likuma 10.panta 4.daļa).

Nepilngadīgajai personai, kura ir bez vecāku pavadības, ir tiesības saņemt bezmaksas juridisko palīdzību patvēruma piešķiršanas procesa laikā (Patvēruma likuma 11.panta 6.daļa).

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3.panta 1.daļas 7.punkts nosaka patvēruma meklētāju tiesības uz juridisko palīdzību. Šī likuma 3.panta 2.daļa nosaka, ka viņiem ir tiesības uz juridisko palīdzību, ja viņi, ievērojot to īpašo situāciju, īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni, nav spējīgi daļēji vai pilnībā nodrošināt savu tiesību aizsardzību. Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību” nosaka, kādos gadījumos personas īpašā situācija, īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis uzskatāms par atbilstošu juridiskās palīdzības piešķiršanai.

5) Nepilngadīgajai personai, kura ir bez vecāku pavadības, tiek nodrošināta bērnu tiesību aizsardzība likumā noteiktajā kārtībā (Patvēruma likuma 11.panta 5.daļa).

1.4. Tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegto patvēruma meklētāja personas dokumentu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Padomes 2003. gada 27. janvāra direktīvas 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai (turpmāk tekstā – Uzņemšanas direktīva) 6.pants nosaka, ka trīs dienās pēc pieteikuma iesniegšanas ES dalībvalsts kompetentajai iestādei patvēruma meklētājam ir jāizsniedz dokuments uz viņa vārda, kuram jāapliecina:

- viņa patvēruma meklētāja statuss, vai
- ka viņam atļauts uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā līdz viņa vai viņas pieteikuma izskatīšanai.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 21.pants nosaka, ka patvēruma meklētājs personu apliecinošus un ceļošanas dokumentus nodod Valsts robežsardzei, līdz tiek pieņemts galīgais lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt, izņemot gadījumu, kad patvēruma meklētājam ir cits likumīgs pamats uzturēties Latvijas Republikā. Patvēruma meklētājam Latvijas Republikā tiek izsniegts patvēruma meklētāja personas dokuments. Patvēruma meklētāja personas dokuments dod tiesības uzturēties patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā. Ar ikreizēju patvēruma meklētāju izmitināšanas centra administrācijas atļauju, par kuru tiek izdarīta atzīme patvēruma meklētāja personas dokumentā, patvēruma meklētājam ir tiesības uzturēties arī ārpus patvēruma meklētāju izmitināšanas centra.

Patvēruma meklētāja dokumentu formu un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru Kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.406 "Noteikumi par patvēruma meklētāja personas dokumentu un tā izsniegšanas kārtību". Minētie noteikumi nosaka, ka Valsts robežsardze izsniedz dokumentu patvēruma meklētājam neatkarīgi no viņa/viņas vecuma uz laiku, līdz tiek pieņemts galīgais lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai lēmums par atteikumu piešķirt attiecīgo statusu.

Patvēruma meklētāja dokumentā tiek iekļauta šāda informācija:

- 1) izdevējinstādes nosaukums, dokumenta numurs, izdošanas datums un vieta, derīguma termiņš;
- 2) ziņas par patvēruma meklētāju:
 - vārds(vārdi),uzvārds, ierakstot tos atbilstoši latviešu valodas pareizrakstības noteikumiem;
 - dzimšanas datums un vieta;
 - pilsonība;
 - ja patvēruma meklētājs ir jaunāks par 18 gadiem, dokumentā norāda vecāku, aizbildņa vai iecelta neatkarīga pilnvarota pārstāvja vārdu un uzvārdu. Ja bērns ir jaunāks par gadu, dokumentā norāda viņa acu krāsu un auguma garumu;
- 3) patvēruma meklētāja fotogrāfija (bez galvassegas, personas sejai fotoattēlā jābūt atsegtai);
- 4) atzīmes par patvēruma meklētāju izmitināšanas centra administrācijas atļauju uzturēties ārpus patvēruma meklētāju izmitināšanas centra.

1.5. Tiesības saņemt veselības aprūpi

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Uzņemšanas direktīvas 15. pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt, lai patvēruma pieprasījuma iesniedzēji saņem nepieciešamo veselības aprūpi, „kas ietver vismaz neatliekamo medicīnisko palīdzību un slimību primāro ārstēšanu.” Ir jāsniedz nepieciešamā medicīniskā vai cita palīdzība arī pieprasījuma iesniedzējiem, kuriem ir īpašas vajadzības (nepilngadīgie, nepilngadīgie bez pavadības, invalīdi, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļi vecāki ar mazgadīgiem bērniem un personas, kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida nopietnu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību un patvēruma meklētāji, kuri atrodas aizturēšanas vietās). Dalībvalsts var arī ierobežot visu vai daļu no iepriekšminētās palīdzības un veselības aprūpi gadījumos, kad

patvēruma meklētājam ir pietiekoši daudz līdzekļu, lai nodrošinātu savam veselības stāvoklim atbilstošu dzīves līmeni un savu uzturēšanos.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 10.panta 5.daļa nosaka, ka patvēruma meklētājam ir tiesības saņemt neatliekamo medicīnisko palīdzību un primāro veselības aprūpi par valsts līdzekļiem.

Aizturētajiem patvēruma meklētājiem ir piemērojams Ārstniecības likuma 17.panta 1.daļas 6.punkts, kas nosaka no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksājamo ārstniecības pakalpojumu apjomu aizturētajām, apcietinātajām un ar brīvības atņemšanu notiesātajām personām.

Detalizēti jautājumus par minētajiem pakalpojumiem regulē Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1046 "Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība". Šo noteikumu 17.3.2. punkts nosaka, ka Iekšlietu ministrija sedz maksu par veselības aprūpes pakalpojumiem, kuri tiek sniegti Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā aizturētajiem patvēruma meklētājiem, kuri nepieciešami viņu izmitināšanas laikā un vietā un saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir garantēti šīm personām (izņemot neatliekamo palīdzību, dzemdību palīdzību un Epidemioloģiskās drošības likumā noteiktos gadījumus, kā arī tuberkulozes ārstēšanai nepieciešamos medikamentus, kurus apmaksā no veselības aprūpei paredzētajiem valsts budžeta līdzekļiem). Ja šo personu veselības aprūpe ir apdrošināta, veselības aprūpes izdevumus sedz apdrošinātājs.

1.6. Tiesības uz izmitināšanu un brīvu pārvietošanos

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Uzņemšanas direktīvas 14.pants nosaka, ka patvēruma meklētāju izmitināšana var notikt sekojoši:

1) Valsts var nodrošināt mājokli, izmantojot vienu no zemāk minētajām izvēles iespējām, kuras ir noteiktas uzņemšanas direktīvā, un izmitinot patvēruma meklētājus:

- telpās, kuras izmanto pieteikuma iesniedzēju izmitināšanai, izskatot patvēruma pieteikumus, kas iesniegti uz robežas;
- izmitināšanas centros, kuri garantē atbilstošu dzīves līmeni (Izmitināšanas centru darbiniekiem ir jābūt atbilstoši apmācītiem);
- privātmājās, dzīvokļos, viesnīcās vai citās telpās, kas pielāgotas patvēruma meklētāju izmitināšanai.

Tiek nodrošināts, ka patvēruma meklētāju nepilngadīgos bērnus vai nepilngadīgos pieteikuma iesniedzējus izmitina kopā ar vecākiem vai pieaugušu ģimenes locekli, kurš par viņiem ir atbildīgs.

2) Patvēruma meklētājs var izvēlēties arī citu dzīvesvietu atbilstoši saviem ienākumiem un ieskatiem.

Kopumā ir jāatzīmē, ka patvēruma meklētāji var brīvi pārvietoties viņus uzņēmušās dalībvalsts teritorijā vai administratīvajā rajonā, kādu šī dalībvalsts viņiem šādam nolūkam noteikusi. Dzīvesvietas noteikšana nedrīkst ietekmēt to privāto dzīvi un ir tai jābūt atbilstoši, lai nodrošinātu visu pabalstu netraucētu saņemšanu. Dalībvalsts var

nodrošināt uzņemšanas materiālos nosacījumus, paredzot patvēruma meklētāja faktisko dzīvesvietu kādā īpašā vietā (piemēram, patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā). Dalībvalsts var izlemt jautājumu par patvēruma meklētāja dzīvesvietas noteikšanu vadoties no sabiedrības interesēm, sabiedriskās kārtības vai, ja tas nepieciešams, lai ātri apstrādātu un efektīvi uzraudzītu patvēruma meklētāja pieteikumu.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 20.pants nosaka, ka patvēruma piešķiršanas procesa laikā patvēruma meklētājs izmitināms patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, kurā nodrošināti cilvēka sadzīvei nepieciešamie apstākļi. Patreiz Latvijā ir tikai viens šāds centrs - patvēruma meklētāju izmitināšanas centrs "Mucenieki", kas ir PMLP struktūrvienība.

Patvēruma meklētāju var pārvietot no viena patvēruma meklētāju izmitināšanas centra uz citu. Patvēruma meklētājs netiek ievietots patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, kamēr viņam ir likumīgs pamats uzturēties Latvijā Republikā.

Saskaņā ar Patvēruma likuma 20.panta 1. daļas 1.punktu, ja patvēruma meklētājs ir nepilngadīgā persona, kura ir bez vecāku pavadības, viņš/viņa tiek izmitināts patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, pie bāriņtiesas iecelta aizbildņa vai bērnu aprūpes iestādē. Lēmumu par nepilngadīgās personas, kura ir bez vecāku pavadības, izmitināšanu patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, pie aizbildņa vai bērnu aprūpes iestādē pieņem bāriņtiesa, noskaidrojot PMLP Bēgļu lietu departamenta viedokli. Lēmumu pieņem, ņemot vērā nepilngadīgās personas intereses un tās viedokli atbilstoši šīs personas vecumam un briedumam, ievērojot šādus nosacījumus:

- 1) nepilngadīgā persona, kura ir bez vecāku pavadības, izmitināma kopā ar pilngadīgajiem radniekiem;
- 2) vienas ģimenes bērni nav šķirami, izņemot gadījumus, kad tas tiek darīts bērnu interesēs;
- 3) nepilngadīgās personas, kura ir bez vecāku pavadības, dzīvesvieta ir maināma tikai gadījumos, kad tas atbilst šīs personas interesēm.

1.7. Tiesības uz citiem uzņemšanas nosacījumiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Uzņemšanas direktīvas 13. pants nosaka, ka bez mājokļa un veselības jautājumu risināšanas dalībvalstij ir pienākums nodrošināt tādas patvēruma meklētāju vajadzības kā pārtika un apģērbs. Uzņemšanas direktīva nenosaka konkrēto pabalstu apmērus, norādot vienīgi, ka šādu palīdzību var nodrošināt "natūrā vai kā finansiālus pabalstus vai talonus, un dienasnaudu". Tādējādi, šajā jautājuma dalībvalstij ir tiesības noteikt savos tiesību aktos jebkuru no iepriekšminētajiem materiālas palīdzības veidiem vai to kombinācijām gan vadoties no savām budžeta iespējām un citiem ieskatiem, gan no direktīvā uzskaitītajiem pienākumiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 20.panta ceturrtā daļa nosaka, ka patvēruma meklētāja uzturam, kā arī higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādei paredzēto izdevumu apmēru un segšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumi Nr.119 "Noteikumi par uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādes izdevumu apmēru patvēruma meklētājam un šo izdevumu segšanas kārtību" nosaka patvēruma meklētāja uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādes izdevumu apmērus:

- 1,50 latu, ja patvēruma meklētājs uzturas patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā;
- 1,80 latu, ja patvēruma meklētājs uzturas Valsts robežsardzes teritoriālajā struktūrvienībā vai robežkontroles punktā.

Naudas līdzekļus uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādei patvēruma meklētājam, kurš uzturas patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, izmaksā reizi nedēļā priekšapmaksas veidā (septiņām dienām). Naudas līdzekļu saņemšanai patvēruma meklētājs uzrāda derīgu patvēruma meklētāja personas dokumentu.

Ja patvēruma meklētājs nav sasniedzis 18 gadu vecumu un patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā uzturas kopā ar ģimenes locekļiem, naudas līdzekļus viņa uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādei saņem pilngadīgais ģimenes loceklis.

1.8. Patvēruma meklētāju nepilngadīgo bērnu vai nepilngadīgo patvēruma meklētāju tiesības uz izglītības iegūvi

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Uzņemšanas direktīvas 10. pants nosaka, ka dalībvalstij jāgarantē patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem izglītības iespējas, ievērojot līdzīgus nosacījumus kā saviem pilsoņiem, kamēr nav izlemts jautājums par bēgļa statusa piešķiršanu vai atteikums tādu piešķirt. Šādu izglītību var nodrošināt patvēruma meklētāju izmitināšanas centros. Transponējot šīs direktīvas normas savos tiesību aktos dalībvalsts var paredzēt, ka šādas izglītības iespēja jāattiecinā tikai uz valsts izglītības sistēmu.

Par nepilngadīgajiem ir uzskatāmas personas, kas ir jaunākas par tajā dalībvalstī tiesību aktā noteikto pilngadības vecumu, kurā iesniegts vai ir izskatīts patvēruma pieteikums. Dalībvalstis nedrīkst liegt iespēju iegūt vidējo izglītību tikai tā iemesla dēļ, ka persona izglītības iegūšanas laikā ir sasniegusi pilngadību.

Iespēja izglītoties ir jānodrošina ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc datuma, kad nepilngadīgais vai viņa vecāki iesnieguši patvēruma pieteikumu. Taču gadījumos, kad ir jāsniedz speciāla izglītība, minēto termiņu, lai nodrošinātu izglītības iespējas, var pagarināt līdz vienam gadam.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 11.panta septītā daļa nosaka, ka patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem tiek nodrošinātas

izglītības ieguves iespējas atbilstoši spēkā esošajiem likumiem. Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā nodrošināma izglītība.

Ministru kabineta 2005.gada 9.augusta noteikumi Nr.586 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītība patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem” nosaka, ka patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem tiek nodrošināta pamata un vidējā izglītība. Izglītības ieguves uzsākšanu nodrošina triju mēnešu laikā no dienas, kad nepilngadīgais vai viņa vecāki Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā iesnieguši pieteikumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu. Ja patvēruma meklētājam nepieciešama speciāla izglītība, tās ieguves uzsākšanu nodrošina viena gada laikā.

Izglītības ieguvi viņiem nodrošina līdz bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanas vai atteikuma dienai. Iespēju iegūt vidējo izglītību nodrošina arī pēc patvēruma meklētāja pilngadības sasniegšanas. Minētie noteikuma nosaka arī to, ka patvēruma meklētājiem pamatizglītības posmā „atbilstoši iespējām tiek nodrošināta dzimtās valodas apguve”.

1.9. Tiesības iesaistīties nodarbinātības darbībā

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Uzņemšanas direktīvas 11. pants paredz, ka dalībvalstij ir jānosaka laika posms pēc patvēruma iesnieguma iesniegšanas datuma, kurā patvēruma meklētājam ir liegts iesaistīties darba tirgū. Ja patvēruma izskatīšanas pirmajā instance nav pieņēmusi lēmumu par viena gada termiņu pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas un ja šī novēlošanās nav notikusi patvēruma meklētāja vainas dēļ, dalībvalstij ir jādod viņam atļauja iesaistīties darba tirgū saskaņā ar tās tiesību aktos paredzētiem nosacījumiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumu Nr. 44 “Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 28.¹ punkts nosaka, ka gadījumā, ja patvēruma meklētājs nav saņēmis PMLP Bēgļu lietu departamenta lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu viena gada laikā pēc pieteikuma par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu iesniegšanas un tas nav noticis patvēruma meklētāja vainas dēļ, PMLP līdz galīgā lēmuma par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu pieņemšanai patvēruma meklētājam izsniedz darba atļauju (bez darba devēja darba izsaukuma apstiprināšanas aģentūras filiālē), pamatojoties uz patvēruma meklētāja personas dokumentu.

2. Bēgļu tiesības

Bēglis ir persona, kura ir lūgusi patvērumu Latvijas Republikā un kurai, saskaņā ar Latvijas Republikas Patvēruma likumu un Latvijai saistošiem starptautiskiem līgumiem, ir piešķirts bēgļa statuss.

Bēglim ir šādas tiesības:

2.1. Saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz iegūto statusu, tādā valodā, kuru šīs personas varētu saprast

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 22. pants nosaka dalībvalsts pienākumu „cik drīz vien iespējams pēc attiecīgā statusa piešķiršanas” nodrošināt personām, kas atzītas kā personas, kam nepieciešama starptautiskā aizsardzība, iespējas saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz minēto statusu, tādā valodā, kuru šie cilvēki varētu saprast.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijā PMLP Bēgļu lietu departaments informē bēgli, izsniedzot viņam vai viņai bukletu ar visu nepieciešamo informāciju par viņa/viņas tiesībām un pienākumiem.

2.2. Tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegtos bēgļu personu apliecinošos un ceļošanas dokumentus

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas Konvencijas 27. pants nosaka, ka “Dalībvalstis jebkuram bēglim savā teritorijā izsniedz personības dokumentus, ja viņam nav derīga uzturēšanās dokumenta.” Savukārt, Ženēvas Konvencijas 28. pants nosaka, ka dalībvalstīm ir jāizsniedz bēgļiem, kas likumīgi atrodas to teritorijā, ceļošanas dokumentus, lai tie varētu ceļot ārpus šo valstu teritorijas, ja vien nopietni nacionālās drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumi nepieprasa pretējo. Šādos dokumentos jāievēro Ženēvas Konvencijas pielikuma noteikumi (pielikumā ir atrodams bēgļa pases paraugs). Ceļošanas dokumentus, kas izsniegti bēgļiem uz iepriekšēju starptautisko līgumu pamata, Ženēvas konvencijas dalībvalstīm jāatzīst un pret tiem jāizturas “tā, it kā šie dokumenti būtu izsniegti saskaņā ar šo [28.] pantu.”

Kvalifikācijas direktīvas 25. panta 1.daļa nosaka, ka dalībvalstij ir jāizsniedz bēgļiem tāda veida ceļošanas dokumentus ceļošanai ārpus to teritorijas, kā norādīts Ženēvas konvencijas Pielikumā, “ja vien nav citādi nepieciešams pārliecinošu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ.”

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Personu apliecināšanu dokumentu likuma 7.panta pirmā daļa nosaka, ka bēgļu ceļošanas dokumentus un ceļošanas dokumentus personām, kurām piešķirts bēgļu statuss, izsniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP). Patvēruma likuma 26.pants nosaka, ka bēglim, ievērojot 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu, tiek izsniegts ceļošanas dokuments, kas vienlaikus ir arī bēgļa personu apliecināšanas dokuments. Ceļošanas dokumenta formu un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Bēglim, saņemot minēto ceļošanas dokumentu, ir jānodod PMLP Bēgļu lietu departamentam glabāšanā visus viņa rīcībā esošos ceļošanas dokumentus.

Ministru kabineta 2007.gada 13.novembra noteikumi Nr.775 “Pasu noteikumi” nosaka bēgļa ceļošanas dokumenta (pases) paraugu, pases izsniegšanas un nodošanas kārtību, derīguma termiņus, kā arī pasē papildus iekļaujamās ziņas, lai uzlabotu pases drošību pret viltojumiem, paplašinātu funkcionalitāti un atvieglotu tās izmantošanu. Ir jāatzīmē, ka papildus pasē parasti iekļaujamiem datiem, bēgļa pasē tiek iekļauta šāda papildu informācija:

- dokuments, uz kura pamata izdota attiecīgā pase;
- tās valsts nosaukumu, kurā dokuments nav derīgs.

Gadījumos, kad personas vārda un uzvārda rakstība pasē atšķiras no to rakstības citas valsts izdotajos personu apliecinātajos dokumentos, bēgļa pases 2.lappusē tiek ierakstīti bēgļa vārds un uzvārds atbilstoši to oriģinālformai latīņalfabētiskajā transliterācijā.

Bēgļa pasi personai izsniedz ar šādu derīguma termiņu:

- personai līdz piecu gadu vecumam – uz gadu vai uz ceļojuma laiku, ja tas ilgāks par gadu, bet ne ilgāk par pieciem gadiem;
- personai no piecu gadu vecuma – uz pieciem gadiem.

2.3. Tiesības saņemt uzturēšanās atļauju

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 24. panta 1.daļa nosaka, ka dalībvalstij „cik drīz vien iespējams pēc bēgļa statusa piešķiršanas” jāizsniedz bēglim uzturēšanās atļauja, kurai „jābūt derīgai vismaz trīs gadus un pagarināmai, ja vien nav citādi nepieciešams pārliecināšu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ”. Uzturēšanās atļauja, kas izsniedzama bēgļa statusa saņēmēju ģimenes locekļiem, „var būt derīga mazāk nekā trīs gadus, bet tai jābūt pagarināmai”.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 9.punkts nosaka, ka pastāvīgās uzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības pieprasīt ārzemniekam, kuram Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā piešķirts bēgļa statuss, un viņa ģimenes loceklim. Patvēruma likuma 27.pants nosaka, ka personai, kurai piešķirts bēgļa statuss, bez maksas izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Atļaujas

izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2006.gada 3.oktobra noteikumi Nr.813 "Uzturēšanās atļauju noteikumi".

2.4. Tiesības netikt diskriminētam

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 3.pants nosaka, ka dalībvalstīm jāpiemēro bēgļiem šī starptautiskā līguma noteikumi bez diskriminācijas pēc rases, reliģijas vai izcelsmes zemes pazīmēm. Arī Kvalifikācijas direktīvas preambulas 11.punkts nosaka, ka "Attiekmē pret personām, uz kurām attiecas šī direktīva, dalībvalstīm ir saistības atbilstīgi to pieņemtiem starptautisko tiesību aktiem, kuri aizliedz diskrimināciju". Vispārējs ārzemnieku diskriminācijas aizliegums ir atrodams arī virknē citu, Latvijas ratificēto starptautisku līgumu un arī vairākos Eiropas Savienības tiesību aktos (piemēram, Eiropas Savienības Pamattiesību Hartā).

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas Satvermes 91.pants nosaka, ka „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas”. Patvēruma likums vai citi tiesību akti neparedz valsts pārvaldes institūcijām iespējas diskriminēt bēgļus pēc rases, reliģijas vai izcelsmes zemes pazīmēm. Jebkāda šāda diskriminācija ir aizliegta.

2.5. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kā jau tika minēts šī apkopojuma 1.nodaļā, neizraidīšanas princips nozīmē aizliegumu valstij izraidīt kādu personu pret viņas gribu uz valsti, kurā tās dzīvība vai brīvība ir apdraudēta. Attiecībā uz bēgļiem Ženēvas konvencijas 33. pants nosaka, ka neviena dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību vai piederību pie kādas īpašas sociālās grupas vai sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem. Princips nav attiecināms uz bēgli, „kuru ir pamats uzskatīt par bīstamu tās valsts drošībai, kurā viņš atrodas, vai ja viņš ir atzīts par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, kas apdraud šīs valsts sabiedrību”.

Kvalifikācijas direktīvas preambulas 2.punktā tiek atzīmēts, ka Kopējas Eiropas patvēruma sistēmas pamatā būtu jābūt 1951. gada Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu un tās protokola pilnīgai un visaptverošai piemērošanai, „tādējādi apstiprinot neizraidīšanas principu un nodrošinot, ka nevienu personu neizdod atpakaļ vajāšanai.” Savukārt, direktīvas 21.pants nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums ievērot neizraidīšanas principu saskaņā ar to starptautiskajām saistībām. Ja minētās starptautiskās saistības to neaizliedz, Dalībvalsts var izraidīt bēgli neatkarīgi no tā, vai viņa statuss ir oficiāli atzīts vai nav, ja:

- a) ir pamats uzskatīt, ka viņš vai viņa rada draudus tās dalībvalsts drošībai, kurā viņš vai viņa uzturas; vai
- b) viņš vai viņa pēc notiesāšanas ar galīgu spriedumu par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu rada draudus šīs dalībvalsts sabiedrībai.
- Dalībvalstis var atcelt, izbeigt vai arī atteikt pagarināt vai piešķirt uzturēšanās atļauju bēglim, uz kuru attiecas iepriekšminētie gadījumi.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 2.panta otrā daļa nosaka, ka personu, kurai Latvijas Republikā piešķirts bēgļa statuss, nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pāstāv šīs personas vajāšanas draudi.

2.6. Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu 12. panta 2.daļa nosaka, ka “Tiesības, kuras bēglis ir ieguvis iepriekš un kas ir atkarīgas no personas statusa, īpaši tiesības, kas saistītas ar laulībām, dalībvalstij jārespektē un jāsaskaņo ar formalitātēm, kuras pieprasītu attiecīgās personas dzīvesvietas valsts likumi, ja šī persona nebūtu kļuvusi par bēgli.”

Padomes 2003. gada 22. septembra direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (turpmāk tekstā - Atkalapvienošanās direktīva) 2.panta (d) punkts nosaka, ka "ģimenes atkalapvienošanās" ir trešās valsts pilsoņa, kas likumīgi uzturas dalībvalstī, ģimenes locekļu ieceļošana un uzturēšanās šajā dalībvalstī, lai saglabātu ģimeni, neatkarīgi no tā, vai ģimenes attiecības rodas pirms vai pēc iedzīvotāja ieceļošanas šajā valstī. Direktīvas preambulas 8.punkts nosaka, ka īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ, ES dalībvalstīm jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai. Atšķirībā no Kvalifikācijas direktīvas, šī direktīva regulē tikai ar Ženēvas konvencijas bēgļu saistīto ģimeņu atkalapvienošanās kārtību. Atkalapvienošanās direktīvas V nodaļa nosaka dalībvalstu atzīto bēgļu ģimenes atkalapvienošanās kārtību.

Savukārt, Kvalifikācijas direktīvas preambulas 27.punkts nosaka, ka „Ģimenes locekļi to saiknes ar bēgli dēļ parasti ir neaizsargāti pret vajāšanas darbībām tādā veidā, kas varētu būt pamats bēgļa statusam.”

Kvalifikācijas direktīvas 2.panta (h) punkts nosaka:
“ģimenes locekļi”, ciktāl šāda ģimene pastāvējusi jau izcelsmes valstī, ir šādi bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja ģimenes locekļi, kas atrodas tajā pašā dalībvalstī saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu:

- bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja laulātais vai viņa/viņas neprecējies partneris, ar kuru viņam/viņai ir stabilas attiecības, ja saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecināmi uz ārvalstniekiem, vai atbilstoši tiesību aktiem vai praksei attiecīgajā dalībvalstī neprecētus pārus uzskata par pielīdzinātiem precētiem pāriem,

- pirmajā ievilkumā² minētā pāra vai bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja nepilngadīgie bērni ar nosacījumu, ka viņi ir neprecējušies un apgādājami, un neatkarīgi no tā, vai viņi ir dzimuši laulībā vai ārļaulībā, vai arī ir adoptēti, kā noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos”. Tādējādi, attiecībā uz ģimenes definīciju Kvalifikācijas direktīvas formulējumi atstāja ES dalībvalstīm zināmu rīcības brīvību (piemēram, jautājumā vai pielīdzināt neprecētus pārus precētajiem).

Visbeidzot, Kvalifikācijas direktīvas 23.panta 1.daļa nosaka, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, „lai varētu tikt saglabāta ģimenes vienotība.”

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 29.pants nosaka, ka bēglim ir tiesības Ministru kabineta noteiktajā kārtībā apvienoties ar ģimenes locekļiem, kuri atrodas ārvalstīs. Par ģimeni tiek uzskatīts personas laulātais un viņu nepilngadīgie bērni (arī adoptētie), kas nav noslēguši laulību, kā arī apgādībā esošie pilngadīgie bērni invalīdi (arī adoptētie). Nepilngadīgam bērnam, kas nav noslēdzis laulību, ir tiesības uzņemt pie sevis no ārvalsts ieradušos māti un tēvu (arī adoptētājus). Ir jāatzīmē, ka ģimene var atkalapvienoties, ja tā ir izveidota pirms personas ierašanās Latvijas Republikā.

Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumi Nr.652 “Kārtība, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes atkalapvienošana, kā arī tās personas ģimenes atkalapvienošana, kurai piešķirts alternatīvais statuss” nosaka kārtību, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes atkalapvienošana, kā arī izsniegtas uzturēšanās atļaujas ģimenes locekļiem.

2.7. tiesības uz iesaistīšanos nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 17. -19.panti salīdzinoši detalizēti regulē bēgļa tiesības strādāt:

1) algots darbs (konvencijas 17.pants)

Attiecībā uz algotu darbu ir noteikts, ka dalībvalstij jāpiešķir bēglim, kas likumīgi uzturas tās teritorijā, vislielākās labvēlības režīms strādāt algotu darbu, tāpat kā ārzemniekiem šajā valstī tādos pašos apstākļos.

Ierobežojumi, kas attiecas uz ārzemniekiem vai ārzemnieku iespējām strādāt sakarā ar vietējā darba tirgus aizsardzību, neattiecas uz bēgli, uz kuru šos ierobežojumus neattiecināja dalībvalstis Konvencijas spēkā stāšanās brīdī, kā arī uz jebkuru bēgli, kas atbilst vienam no sekojošiem noteikumiem:

- a) viņš ir nodzīvojis attiecīgajā valstī 3 gadus;
- b) viņa dzīvesbiedrs ir šīs valsts pilsonis. Bēglim nepienākas šī noteikuma priekšrocības, ja viņš pametis savu dzīvesbiedru;
- c) viņam ir viens vai vairāki bērni, kam ir šīs valsts pilsonība.

² ”Ievilkums” ir termina „indent” tulkojums, kas tiek izmantots Eiropas Savienības tiesību aktu oficiālajās publikācijas latviešu valodā. Latvijas normatīvajos aktos parasti tiek lietots termins “apakšpunkts”.

Konvencijā ir noteikts, arī, ka dalībvalstis “labvēlīgi izskatīs iespēju pielīdzināt bēgļu tiesības uz algotu darbu analogām pilsoņu tiesībām, īpaši to bēgļu tiesības, kuri ieradušies attiecīgajā teritorijā saskaņā ar strādnieku vervēšanas programmām vai imigrācijas plāniem.” Taču minētā rīcība nav dalībvalstu pienākums.

2) individuālais darbs (Konvencijas 18.pants)

Attiecībā uz individuālo darbu bēgļus nedrīkst diskriminēt salīdzinājumā ar citiem ārzemniekiem, kas veic individuālo darbu. Konvencija nosaka, ka “Dalībvalstij jāattiecinā uz bēgli, kas likumīgi uzturas tās teritorijā, vislielākās labvēlības režīms, kas jebkurā gadījumā nav sliktāks par to, ko šajā valstī tādos pašos apstākļos bauda ārzemnieki, tiesības individuāli nodarboties ar lauksaimniecību, rūpniecību, mājražošanu un tirdzniecību, kā arī veidot komerciālus un rūpniecības uzņēmumus.”

3) nodarbošanās ar “brīvo profesiju” (Konvencijas 19.pants)

Līdzīgi, ka individuālā darba gadījumā, bēgļus nedrīkst diskriminēt salīdzinājumā ar citiem ārzemniekiem un pie nosacījuma, ka bēglim ir dalībvalsts atzīts diploms, jāatļauj viņam vai viņai nodarboties ar “brīvo profesiju”.

Kvalifikācijas direktīvas 26. panta 1.un 2.daļa nosaka, ka dalībvalstij bēgļiem „uzreiz pēc tam, kad viņiem piešķirts bēgļa statuss”, jāatļauj iesaistīties nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās, ievērojot noteikumus, kas vispār piemērojami darbam un sadzīves pakalpojumiem. Dalībvalstīm ir jāpiedāvā bēgļiem „ar nodarbinātību saistītas izglītības iespējas pieaugušajiem, arod mācības un praktiskas pieredzes gūšana darbavietā” ar tiem pašiem nosacījumiem kā šo dalībvalstu valstspiederīgajiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Minētās tiesības ir atspoguļotas vairākos tiesību aktos:

1) Bēgļa tiesības strādāt bez darba atļaujas

Saskaņā ar Imigrācijas likuma 9.panta 2. daļas 1.punktu bēglim kā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmējam nav nepieciešama darba atļauja.

2) Bēgļa tiesības uz atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām

Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 2.panta otrās daļas 4.punkts, kas nosaka, ka atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām ir tiesīgi saņemt arī bēgļi vai viņu ģimenes locekļi, kam ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijā.

Tādējādi, bēglim ir tādas pašas tiesības iegūt bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu un visas ar to saistītās tiesības, kā arī attiecīgus pienākumus.

3) Likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” noteikumi par izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai izvirzāmajām prasībām attiecas arī uz bēgļiem, kuri vēlas uzsākt darbu reglamentētajās profesijās vai darboties tajās patstāvīgi kā pašnodarbinātas personas vai darbinieki. Minētā likuma 2.panta piektā daļa nosaka, ka uz bēgļiem attiecas šā likuma noteikumi par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu.

4) Valsts valodas apguve

Ministru kabineta 2005.gada 20.septembra noteikumu Nr.721 "Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss" 2.2. punkts nosaka, ka bēglim no septiņu gadu vecuma piešķir pabalstu valsts valodas apguvei. Pabalstu nosaka apmērā, kas sedz valsts valodas mācību faktiskās izmaksas, bet ne vairāk kā 35 latus mēnesī. Atbalstu valsts valodas apuvei bēglis var saņemt arī Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma ietvaros noteiktajos gadījumos kā atbalsta pasākumu.

2.8. Nepilngadīgu bēgļu tiesības uz pilnīgu pieeju izglītības sistēmai un pilngadīgu bēgļu tiesības uz pieeju vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai ar tādiem pašiem nosacījumiem kā visiem dalībvalsts pilsoņiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 22. pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt bēgļiem tādu pašu iespēju iegūt pamatizglītību, kā šīs valsts pilsoņiem. Dalībvalstij „jāattiecinā uz bēgļiem vislielākās labvēlības režīms, kas katrā gadījumā ir ne sliktāks, kā parasti pret ārzemniekiem šajā valstī šajos pašos apstākļos, lai šie bēgļi varētu iegūt vēl kādu citu izglītību, neskaitot pamatizglītību, īpaši tas attiecināms uz iespēju studēt, ārvalstu skolu atestātu, diplomu un zinātnisko grādu atzīšanu, mācību maksas samazināšanu un stipendiju piešķiršanu.”

Arī Kvalifikācijas direktīvas 27. pants nosaka, ka dalībvalstij ir jāpiešķir pilnīga pieeja izglītības sistēmai visiem nepilngadīgajiem, kam piešķirts bēgļa statuss, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā dalībvalsts valstspiederīgajiem. Attiecībā uz pieaugušajiem bēgļiem ir jānodrošina pieeju vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas dalībvalstī. Dalībvalstij jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret bēgļiem un dalībvalsts valstspiederīgajiem attiecībā uz spēkā esošajām ārvalstu diplomu, apliecību un citu oficiālu kvalifikācijas apliecinājumu atzīšanas procedūrām.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Minētās tiesības ir atspoguļotas vairākos tiesību aktos:

1) Pieeja izglītībai

Izglītības likuma 3.pants nosaka, ka ārzemniekam, kuram ir izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja, ir vienlīdzīgas tiesības iegūt izglītību neatkarīgi no mantiskā un sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģiskās un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, nodarbošanās un dzīvesvietas. Šis pants ir attiecināms arī uz bēgli kā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmēju.

2) Profesionālās kvalifikācijas atzīšana

Kā jau tika iepriekš minēts, likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” 2.panta piektā daļa nosaka, ka uz bēgļiem attiecas šā likuma noteikumi par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu.

3) Profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas, kvalifikācijas paaugstināšanas un citu līdzīgu pasākumu pieejamība

Atsaucoties uz augstāk minēto, bēgļi vai viņu ģimenes locekļi, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas ir tiesīgi saņemt atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām. Tādējādi, saskaņā ar minētā likuma 3.panta pirmās daļas noteikumiem viņiem ir tiesības uz tādiem aktīviem nodarbinātības pasākumiem, kā profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana, darba izmēģinājumi darba vietā, kas dod iespēju noteikt profesionālo piemērotību, apmācības pie darba devēja un citiem pasākumiem. Savukārt, saskaņā ar likuma 3.1.panta 1.daļas 1.-4.punktos minētām personām ir tiesības iesaistīties tādos preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumos kā karjeras konsultācijas, komersantu nodarbināto personu un pašnodarbināto kvalifikācijas paaugstināšana, pārkvalifikācija un tālākizglītība, komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana un valsts valodas apguves veicināšana.

2.9. Tiesības uz sociālo palīdzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas pilsoņiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 23. pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt bēgļiem, kas likumīgi uzturas to teritorijā, tādas pašas atvieglojumus un palīdzību, kā saviem pilsoņiem.

Kvalifikācijas direktīvas 28. panta 1.daļa nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt bēgļiem nepieciešamo sociālo palīdzību, kāda tiek nodrošināta šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 28.pants nosaka, ka gadījumos, kad bēglim nav citu iztikas avotu, pirmos 12 mēnešus pēc bēgļa statusa piešķiršanas viņš Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā saņem pabalstu, kas sedz uzturēšanas, kā arī valsts valodas apguvei nepieciešamās izmaksas.

Ministru kabineta 2005.gada 20.septembra noteikumi Nr.721 "Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss" nosaka kārtību, kādā bēglim piešķir un izmaksā pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas un valsts valodas apguvei nepieciešamās izmaksas, un kārtību, kādā personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, piešķir un izmaksā pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas, kā arī minēto pabalstu apmēru.

Bēglim izmaksā pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas Latvijas Republikā. Pabalstu nosaka:

- pilngadīgai personai - valsts noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā;
- nepilngadīgai personai - 30% apmērā no valsts noteiktās minimālās mēnešalgas;
- bēglim no septiņu gadu vecuma piešķir pabalstu valsts valodas apguvei. Pabalstu nosaka apmērā, kas sedz valsts valodas mācību faktiskās izmaksas, bet ne vairāk kā 35 latus mēnesī.

2.10. Tiesības uz veselības aprūpi

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 29.pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt bēgļiem pieeju veselības aprūpei „saskaņā ar tādiem pašiem atbilstības nosacījumiem kā tās dalībvalsts valstspiederīgajiem”, kura šādu statusu piešķirusi, uzmanību pievēršot bēgļiem ar īpašām vajadzībām.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Ārstniecības likuma 17.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka, ka bēgļiem tiek sniegts no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksātais ārstniecības pakalpojumu apjoms Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Viņu bērniem ir tiesības saņemt no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksātos ārstniecības pakalpojumus bez maksas. Detalizēti jautājumus par minētajiem pakalpojumiem regulē Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1046 “Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”.

2.11. Dzīvesvietu pieejamība bēgļiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 26. pants nosaka, ka dalībvalstij jādod tiesības bēgļiem, kas likumīgi atrodas to teritorijā, brīvi izvēlēties dzīvesvietu un brīvi pārvietoties tās teritorijā. Šīs tiesības pakļautas vienīgi tādiem ierobežojumiem, kā parasti ārzemniekiem tādos pašos gadījumos.

Kvalifikācijas direktīvas 31. pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt, ka bēgļiem ir pieejamas izmitināšanas vietas ar tādiem pašiem nosacījumiem kā trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas to teritorijā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

19.06.1997. likuma "Par 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra Protokolu par bēgļa statusu" 7.pants paredz, ka Latvijas Republika patur sev tiesības sabiedrības interesēs noteikt dzīvesvietu atsevišķām bēgļu grupām. Tas nozīmē, ka nepieciešamības gadījumā Latvijas tiesību aktos var tikt noteikti nosacījumi, kas regulētu bēgļu dzīvesvietas izvēli. Patreiz bēgļis var brīvi izvēlēties dzīvesvietu

(piemēram, īrēt dzīvokli), ievērojot visus tos pašus nosacījumus, kuri ir paredzēti citiem ārzemniekiem ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām.

2.12. Tiesības uz pārvietošanās brīvību dalībvalstī

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Par Ženēvas konvencijas nosacījumiem attiecībā uz tiesībām uz pārvietošanās brīvību dalībvalstī lūdzu skatīt iepriekšējo punktu par dzīvesvietu pieejamību.

Kvalifikācijas direktīvas 32. pants nosaka, ka dalībvalstij ir jāatļauj bēgļiem brīvi pārvietoties tās teritorijā ar tādiem pašiem nosacījumiem un ierobežojumiem, kā noteikts attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas to teritorijā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas tiesību akti neparedz nekādus ierobežojumus bēgļu pārvietošanās brīvībai Latvijas teritorijā.

2.13. Nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesības

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

No Kvalifikācijas direktīvas 30.panta izriet virkne nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesību:

a) tiesības uz aizgādību

Direktīvas 30. pants nosaka dalībvalsts pienākumu „cik drīz vien iespējams pēc bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa piešķiršanas” veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu nepavadītu nepilngadīgo pārstāvību ar likumīgu aizbildnību vai, ja nepieciešams, ar organizāciju, kas atbildīga par nepilngadīgo aprūpi un labklājību vai jebkādu citu atbilstošu pārstāvību, tostarp tādu, kuras pamatā ir tiesību akti vai tiesas nolēmums.

2) speciālās tiesības attiecībā uz dzīvesvietas izvēli

Ir arī jānodrošina, ka nepilngadīgie bez pieaugušo pavadības tiek izvietoti:

- kopā ar pieaugušiem radniekiem; vai
- kopā ar audžuģimeni; vai
- centros, kur ir īpaši apstākļi, lai izmitinātu nepilngadīgos; vai
- citās izmitināšanas vietās, kas piemērotas nepilngadīgajiem.

Šajā ziņā ņem vērā bērna viedokli atbilstoši viņa vecumam un brieduma pakāpei. Vienu vecāku bērnus pēc iespējas atstāj kopā, ņemot vērā attiecīgā bērna intereses un sevišķi viņa vai viņas vecumu un brieduma pakāpi. Minēto nepilngadīgo bēgļu bez pavadības dzīvesvietas maiņas ir iespējami jāieierobežo.

3) Tiesības uz viņu ģimenes locekļu meklēšanu

Aizsargājot nepavadīta nepilngadīgā intereses, dalībvalstis cenšas pēc iespējas ātrāk sameklēt nepilngadīgā ģimenes locekļus. Ja ir apdraudēta nepilngadīgā vai arī viņa vai

viņas tuvu radnieku dzīvība vai veselība, sevišķi tad, ja viņi palikuši izcelsmes zemē, jā rūpējas, lai informāciju par šādām personām savāktu, apstrādātu un pārsūtītu kā konfidenciālu.

4) tiesības kontaktēties ar speciāli apmācītu personālu

Personām, kas strādā ar nepavadītiem nepilngadīgajiem, ir atbilstoša apmācība attiecībā uz nepilngadīgo vajadzībām vai viņi tādu saņem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 74.pants nosaka, ka nepilngadīgais bēglis saņem aizsardzību un palīdzību neatkarīgi no tā, vai ir kopā ar vecākiem vai citiem pieaugušajiem vai viens atbilstoši Patvēruma likumam. Bāriņtiesai kopā ar pašvaldības sociālo dienestu un imigrācijas iestādēm ir jāveic pasākumi, lai sameklētu bērna vecākus un noskaidrotu, kādas viņam ir iespējas atgriezties ģimenē. Ja nepilngadīgā bēgļa vecākus neizdodas atrast, viņam/viņai, tiek nodrošināta tāda pati aprūpe kā jebkuram citam bērnam, kas palicis bez vecāku gādības. Vispārējās prasības aizbildnības vai aizgādības nodibināšanai jebkuram ārzemniekam ir noteiktas Bāriņtiesu likuma 27.pantā.

2.14. Tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību likumos noteiktajos gadījumos

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kopumā jāatzīmē, ka starptautiskie vai Eiropas Savienības tiesību akti neparedz ierobežojumus bēgļu tiesībām saņemt juridisku palīdzību par saviem līdzekļiem. . Gadījumi, kad ir iespējams saņemt tādu palīdzību par brīvu ir

Ženēvas konvencijas 16. panta 2.daļa nosaka, ka dalībvalstī, kurā bēglis parasti uzturas, viņam jābauda tādas pašas tiesības brīvi griezties tiesā, ieskaitot juridisku palīdzību kā šīs dalībvalsts pilsonim.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Tāpat kā patvēruma meklētāju gadījumā Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3.panta pirmās daļas 7.punkts nosaka bēgļu tiesības uz juridisko palīdzību. Šī likuma 3.panta otrā daļa nosaka, ka viņiem ir tiesības uz juridisko palīdzību, ja viņi, ievērojot to īpašo situāciju, īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni, nav spējīgi daļēji vai pilnībā nodrošināt savu tiesību aizsardzību. Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību” nosaka, kādos gadījumos personas īpašā situācija, īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis uzskatāms par atbilstošu juridiskās palīdzības piešķiršanai.

2.15. Tiesības iegūt pilsonību saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 34. pants nosaka, ka „dalībvalstis pēc iespējas veicina bēgļu asimilēšanu un naturalizāciju. Tās dara visu, lai paātrinātu naturalizācijas procesu un, cik vien iespējams, samazinātu šāda procesa izmaksas.”

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Kā jau tika minēts iepriekš, saskaņā ar likuma „Par 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra Protokolu par bēgļa statusu” 8.pantu Latvija Ženēvas konvencijas 34. pantu neuzskata sev par saistošu. Bēglim, tāpat kā jebkuram citam ārzemniekam ir tiesības saņemt pilsonību naturalizācijas kārtībā, ievērojot Pilsonības likuma prasības (pastāvīgā uzturēšanās Latvijā vismaz 5 gadus, valsts valodas pārzināšana, legāls iztikas avots un citi nosacījumi).

2.16. Tiesības uz kustāmā vai nekustāmā īpašuma iegūšanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 13. pants nosaka, ka "Jautājumā par kustāmā vai nekustāmā īpašuma iegūšanu un citām ar to saistītām tiesībām, par nomas un citiem kontraktiem, kas attiecas uz kustāmo un nekustāmo īpašumu, dalībvalstīm ir jāapietas ar bēgļiem, cik vien labvēlīgi iespējams, katrā gadījumā ne mazāk labvēlīgi, kā ar ārzemniekiem vispār tādos pašos apstākļos".

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas tiesību akti neparedz īpašu tiesisko regulējumu gadījumos, kad bēglis vēlas iegūt kustāmo vai nekustāmo īpašumu, kas diskriminētu bēglus salīdzinājumā ar citiem Latvijas iedzīvotājiem. Atsevišķos gadījumos, piemēram, nekustāmā īpašuma iegūšanas gadījumā uz viņiem tiks attiecināti tie paši ierobežojumi, kādi ir attiecināmi uz citiem Latvijā dzīvojošajiem trešo valstu pilsoņiem.

2.17. Autortiesības un rūpnieciskais īpašums

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 14. pants nosaka, ka attiecībā „uz rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (izgudrojumi, dizaini vai modeļi, preču zīmes, tirdzniecības nosaukumi) un literāro, māksliniecisko un zinātnisko darbu tiesību aizsardzību bēglim mītnes zemē jābauda tādas pašas tiesības, kā šīs zemes pilsoņiem”. Arī jebkuras citas dalībvalsts teritorijā viņam/viņai jāsaņem tāda pati aizsardzība, kā tās valsts pilsoņiem, kurā šis bēglis pastāvīgi uzturas.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas tiesību akti autortiesību un rūpnieciskā īpašuma jomā (piemēram, Autortiesību likums, Patentu likums, likums "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" vai Dizainparaugu likums) paredz vienādas tiesības visiem Latvijas iedzīvotājiem, ieskaitot arī bēgļus.

2.18. Biedrošanās brīvība

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 15. pants nosaka, ka attiecībā "uz piedalīšanos nepolitiskās un bezpeļņas organizācijās un arodbiedrībās dalībvalstīm jānodrošina bēgļiem, kas likumīgi atrodas to teritorijā, vislielākās labvēlības režīms", tāpat kā citiem ārzemniekiem tādos pašos apstākļos.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Satversmes 102.pants nosaka, ka "Ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās". Latvijas tiesību akti, piemēram, likums "Par arodbiedrībām" un likums "Biedrību un nodibinājumu likums" neparedz nekādus ierobežojumus attiecībā uz bēgļu dalību šādās organizācijās.

2.19. Tiesības griezties tiesā

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 16. pants nosaka, ka bēglim ir tiesības brīvi griezties tiesās visās Konvencijas dalībvalstīs. Tajā dalībvalstī, "kurā bēglis parasti uzturas, viņam jābaida tādas pašas tiesības brīvi griezties tiesā, ieskaitot juridisko palīdzību, un *cautio judicatum solvi* [tiesības uz atbrīvošanu no ķīlas naudas]", kā šīs dalībvalsts pilsoņiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Satversmes 92.pants nosaka, ka "Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā". Likuma "Par tiesu varu" 3. pants nosaka, ka personai ir tiesības uz tiesas aizsardzību pret tās dzīvības, veselības, personiskās brīvības, goda, cieņas un mantas apdraudējumiem. Jebkuram "ir garantētas tiesības, lai uz pilnīgas līdztiesības pamata, atklāti izskatot lietu neatkarīgā un objektīvā tiesā, tiktu noteiktas šīs personas tiesības un pienākumi vai pret to vērstās apsūdzības pamatojuma, ievērojot visas taisnīguma prasības."

Tādējādi, Latvijas tiesību akti paredz bēgļiem tādas pašas tiesības griezties tiesā, kā jebkurai citai iedzīvotāju grupai (piemēram, pilsoņiem, nepilsoņiem vai Latvijā likumīgi dzīvojošajiem ārvalstniekiem).

2.20. Tiesības uz reliģiskās pārliecības brīvību

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 4.pants nosaka, ka dalībvalstij “jāpiešķir bēgļiem savā teritorijā vismaz tikpat labvēlīga atļauja piekopt savu reliģiju, kā vietējiem iedzīvotājiem, kā arī brīvība iegūt reliģisko izglītību viņu bērniem.”

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Satversmes 99.pants nosaka, ka “Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts.” Minētā norma ir attiecināma arī uz bēgļiem.

2.21. Tiesības netikt diskriminētiem nodokļu un nodevu jautājumos salīdzinājumā ar Latvijas Republikas pilsoņiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 29. pants nosaka, ka dalībvalstis “neapliek bēgļus ne ar kāda cita veida, ne arī augstākiem nodokļiem, nodevām vai muitas tarifiem, kā savus pilsoņus tādos pašos apstākļos”.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas tiesību akti nodokļu un muitas jautājumos, piemēram, 02.02.1995. likums "Par nodokļiem un nodevām" neparedz tādu noteikumu piemērošanu bēgļiem, kas atšķirtos no citiem Latvijas iedzīvotājiem piemērojamiem noteikumiem.

3. Personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, tiesības

Saskaņā ar Patvēruma likuma 35.panta pirmo daļu alternatīvais statuss tiek piešķirts personai, kurai nevar piešķirt bēgļa statusu (jo tā neatbilst šī statusa piešķiršanai noteiktajiem kritērijiem) un tikai gadījumos, ja ir pamats uzskatīt, ka:

- 1) šai personai tās pilsonības valstī vai, ja šī persona ir bezvalstnieks, — iepriekšējās mītnes zemē draud nāves sods vai miesas sods, spīdzināšana, necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās pret to vai tās pazemojoša sodīšana;
- 2) ārējo vai iekšējo bruņoto konfliktu dēļ šai personai nepieciešama aizsardzība un tā nevar atgriezties savas pilsonības valstī vai, ja šī persona ir bezvalstnieks, — savas iepriekšējās mītnes zemē.

Minētā persona var baudīt sekojošas tiesības (daudzas no tām ir identiskas vai līdzīgas iepriekšējā nodaļā aprakstītajām bēgļu tiesībām):

3.1. tiesības saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz iegūto statusu, tādā valodā, kuru šīs personas varētu saprast

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 22. pants nosaka dalībvalsts pienākumu „cik drīz vien iespējams pēc attiecīgā statusa piešķiršanas” nodrošināt personām, kas atzītas kā personas, kam piešķirts alternatīvais statuss, iespējas saņemt informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz minēto statusu, tādā valodā, kuru šīs personas varētu saprast.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijā PMLP Bēgļu lietu departaments informē personu, kam piešķirts alternatīvais statuss, izsniedzot viņam vai viņai bukletu ar visu nepieciešamo informāciju par viņa/viņas tiesībām un pienākumiem.

3.2. tiesības saņemt Latvijas Republikas izsniegtos personu apliecinošos un ceļošanas dokumentus

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 25. panta 2.daļa nosaka, ka dalībvalstij ir jāizsniedz alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem, kas nevar saņemt valsts pasi, dalībvalsts izdotu dokumentu, kas viņiem ļauj ceļot vismaz tādos gadījumos, kad rodas nopietni humāni iemesli, kuru dēļ nepieciešama viņu klātbūtne citā valstī, ja vien nav citādi nepieciešams pārliecināšu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Personu apliecinošu dokumentu likuma 7.panta pirmā daļa nosaka, ka ceļošanas dokumentus personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, izsniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Patvēruma likuma 38.pants nosaka, ka gadījumā, ja personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, nav derīga personu apliecinoša un ceļošanas dokumenta un nav iespējams to saņemt, tai izsniedz personu apliecinošu dokumentu. Personu apliecinoša dokumenta formu, izsniegšanas, pagarināšanas, izmantošanas un anulēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta 2007.gada 13.novembra noteikumi Nr.775 "Pasu noteikumi" nosaka personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ceļošanas dokumenta (pases) paraugu, izsniegšanas kārtību, nodošanas kārtību, derīguma termiņu un papildus iekļaujamās ziņas.

Papildus pasē parasti iekļaujamajiem datiem, alternatīvo statusu saņēmušās personas pasē tiek iekļauta šāda papildu informācija:

- dokuments, uz kura pamata izdota attiecīgā pase;
- tās valsts nosaukumu, kurā dokuments nav derīgs.

Gadījumos, kad personas vārda un uzvārda rakstība pasē atšķiras no to rakstības citas valsts izdotajos personu apliecinošajos dokumentos, alternatīvo statusu saņēmušās personas pases 2.lappusē tiek ierakstīts personas vārds un uzvārds atbilstoši to oriģinālformai latīnalfabētiskajā transliterācijā.

Alternatīvo statusu saņēmušajai personai ceļošanas dokumentu izsniedz ar šādu derīguma termiņu:

- personai līdz piecu gadu vecumam – uz gadu vai uz ceļojuma laiku, ja tas ilgāks par gadu, bet ne ilgāk par pieciem gadiem;
- personai no piecu gadu vecuma – uz pieciem gadiem.

3.3. Tiesības saņemt uzturēšanās atļauju

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 24. panta 2.daļa nosaka, ka dalībvalstij „cik drīz vien iespējams pēc alternatīvā aizsardzības statusa piešķiršanas” jāizsniedz minētā statusa saņēmējam uzturēšanās atļauja, kam jābūt derīgai vismaz vienu gadu un pagarināmai, ja vien nav citādi nepieciešams pārlicinošu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 13.punktu uz laiku, uz kādu Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā personai piešķirts alternatīvais statuss, viņai/viņam ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju.

Patvēruma likuma 37.panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz laiku līdz četriem gadiem. Ja persona mēnesi pirms termiņa beigām iesniedz iesniegumu par uzturēšanās termiņa

pagarināšanu un joprojām pastāv apstākļi, kuri bija par iemeslu aizsardzības piešķiršanai, PMLP Bēgļu lietu departaments pieņem lēmumu par jaunas termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu uz laiku līdz četriem gadiem. Termiņuzturēšanās atļauju izsniedz Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Atļaujas izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2006.gada 3.oktobra noteikumi Nr.813 "Uzturēšanās atļauju noteikumi".

3.4. Tiesības netikt diskriminētam

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kā jau tika minēts iepriekš, Kvalifikācijas direktīvas preambulas 11.punkts nosaka, ka "Attieksmē pret personām, uz kurām attiecas šī direktīva, dalībvalstīm ir saistības atbilstīgi to pieņemtajiem starptautisko tiesību aktiem, kuri aizliedz diskrimināciju". Vispārējs ārzemnieku diskriminācijas aizliegums ir atrodams arī virknē citu Latvijas ratificēto starptautisko līgumu un arī vairākos Eiropas Savienības tiesību aktos (piemēram, Eiropas Savienības Pamattiesību Hārtā).

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas Satvermes 91.pants nosaka, ka „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas”. Patvēruma likums vai citi tiesību akti neparedz valsts pārvaldes institūcijām iespējas diskriminēt personas, kurām piešķirts alternatīvais statuss kaut kādu iemeslu dēļ (piemēram, pēc rases, tautības, ticības un citām pazīmēm). Jebkāda šāda veida diskriminācija ir aizliegta.

3.5. Tiesības uz neizraidīšanas principa ievērošanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kā jau tika minēts šī bukleta 1.nodaļā neizraidīšanas princips nozīmē aizliegumu valstij izraidīt kādu personu pret viņas gribu uz valsti, kurā tās dzīvība vai brīvība ir apdraudēta. Piemēram, tāda starptautiskā līguma, kā Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pants nosaka neizraidīšanas principa ievērošanu personām, kuras atbilst alternatīvā statusa saņemšanas kritērijiem.

Kvalifikācijas direktīvas preambulas 2.punktā tiek atzīmēts, ka Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas pamatā būtu jābūt 1951. gada Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu un tās protokola pilnīgai un visaptverošai piemērošanai, „tādējādi, apstiprinot neizraidīšanas principu un nodrošinot, ka nevienu personu neizdod atpakaļ vajāšanai.” Savukārt, direktīvas 21. pants nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums ievērot neizraidīšanas principu saskaņā ar to starptautiskajām saistībām, arī attiecībā uz personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 2.panta trešā daļa nosaka, ka personu, kurai Latvijas Republikā piešķirts alternatīvais statuss, nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pastāv šī likuma 35.pantā minētie draudi.

2.6. Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 2.panta (h) punkts nosaka:

“ģimenes locekļi”, ciktāl šāda ģimene pastāvējusi jau izcelsmes valstī, ir šādi bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja ģimenes locekļi, kas atrodas tajā pašā dalībvalstī saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu:

- bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja laulātais vai viņa/viņas neprecējies partneris, ar kuru viņam/viņai ir stabilas attiecības, ja saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecināmi uz ārvalstniekiem, vai atbilstoši tiesību aktiem vai praksei attiecīgajā dalībvalstī neprecētus pārus uzskata par pielīdzinātiem precētiem pāriem;

- pirmajā ievilkumā minētā pāra vai bēgļa vai alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēja nepilngadīgie bērni ar nosacījumu, ka viņi ir neprecējušies un apgādājami, un neatkarīgi no tā, vai viņi ir dzimuši laulībā vai ārļaulībā, vai arī ir adoptēti, kā noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos”. Tādējādi, attiecībā uz ģimenes definīciju Kvalifikācijas direktīvas formulējumi ir atstājuši ES dalībvalstīm zināmu rīcības brīvību (piemēram, jautājumā vai pielīdzināt neprecētus pārus precētajiem).

Kvalifikācijas direktīvas 23.panta 1.daļa nosaka, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, „lai varētu tikt saglabāta ģimenes vienotība.”

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Ģimenes atkalapvienošanas procedūras nosacījumi atšķiras atkarībā no iemesliem, kuru dēļ personai tika piešķirts alternatīvais statuss:

1) Saskaņā ar Patvēruma likuma 40.pantu personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss saskaņā ar šī likuma 35.panta pirmās daļas 1.punktu (iepriekšējās mītnes zemē tai draudēja nāves sods vai miesas sods, spīdzināšana, necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās pret to vai tās pazemojoša sodīšana) ir tiesības apvienoties ar ģimeni likumā paredzētajā kārtībā.

2) Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss saskaņā ar Patvēruma likuma 35.panta pirmās daļas 2.punktu (ārējo vai iekšējo bruņoto konfliktu dēļ šai personai bija nepieciešama aizsardzība un tā nevarēja atgriezties savas pilsonības valstī vai, ja šī persona ir bezvalstnieks, - savas iepriekšējās mītnes zemē.) un kura pēc šā statusa piešķiršanas Latvijas Republikā uzturējusies vismaz divus gadus, ir tiesības iesniegt lūgumu par ģimenes atkalapvienošanu. Šajā gadījumā kārtību, kādā tiek iesniegts un izskatīts šā panta otrajā daļā minētais lūgums par ģimenes atkalapvienošanu un izsniegta uzturēšanās atļaujas ģimenes locekļiem, nosaka Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumi Nr.652 “Kārtība, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes

atkalapvienošana, kā arī tās personas ģimenes atkalapvienošana, kurai piešķirts alternatīvais statuss”.

3.7. Tiesības uz iesaistīšanos nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 26. panta 3.-4.daļas nosaka, ka dalībvalstij alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem „uzreiz pēc tam, kad viņiem piešķirts alternatīvais aizsardzības statuss”, jāatļauj iesaistīties nodarbinātības vai pašnodarbinātības darbībās, ievērojot noteikumus, kas vispār piemērojami darbam un sadzīves pakalpojumiem. Var ņemt vērā situāciju dalībvalstu darba tirgū, tostarp nosakot iespējamās darba iespēju prioritātes uz ierobežotu laika posmu, kas nosakāmas saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Dalībvalstij ir jānodrošina, ka alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējs saņem amatu, kas viņam piedāvāts, saskaņā ar valsts tiesību normām par prioritāšu noteikšanu darba tirgū.

Dalībvalstij ir jānodrošina, ka alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem ar tādiem nosacījumiem, kā dalībvalsts izlemj, ir pieejamas tādas darbības kā, piemēram, ar nodarbinātību saistītas izglītības iespējas pieaugušajiem, arodmācības un praktiskās pieredzes gūšana darbavietā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Minētās tiesības ir atspoguļotas vairākos tiesību aktos:

1) Personas, kurai ir piešķirts alternatīvais statuss, tiesības strādāt bez darba atļaujas Patvēruma likuma 37.panta 3.daļa nosaka, ka personai, kas ir saņēmusi uzturēšanās atļauju saistībā ar alternatīvā statusa piešķiršanu, ir tiesības strādāt Latvijas Republikā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumu Nr.44 “Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 30.2.12. punktu personai, kam Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā piešķirts alternatīvais statuss vai viņa ģimenes loceklis, kas ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju un vēlas strādāt, PMLP izsniedz darba atļauju (bez darba devēja darba izsaukuma apstiprināšanas aģentūras filiālē) atbilstoši personas termiņuzturēšanās atļaujā minētajam termiņam.

2) Alternatīvā statusa saņēmēja tiesības uz atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām
Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 2.panta otrās daļas 3.punkts nosaka, ka atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām ir tiesīga saņemt arī persona, kurai ir termiņuzturēšanās atļauja sakarā ar alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijā, vai minētās personas ģimenes loceklis, kam ir termiņuzturēšanās atļauja Latvijā.

3) Likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” noteikumi par izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai izvirzāmajām prasībām attiecas arī uz alternatīvā statusa saņēmējiem, kuri vēlas uzsākt darbu reglamentētajās profesijās vai darboties tajās patstāvīgi kā pašnodarbinātas personas vai darbinieki. Minētā likuma

2.panta piektā daļa nosaka, ka uz personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, attiecas šā likuma noteikumi par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu.

4) Valsts valodas apguve

Atbalstu valsts valodas apguvei personas, kurām piešķirts alternatīvais statuss var saņemt Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma ietvaros noteiktajos gadījumos kā atbalsta pasākumu.

3.8. Nepilngadīgo personu, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, tiesības uz pilnīgu pieeju izglītības sistēmai un pilngadīgo alternatīvā statusa saņēmēju tiesības uz pieeju vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai ar tādiem pašiem nosacījumiem kā visiem dalībvalsts pilsoņiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Arī Kvalifikācijas direktīvas 27. pants nosaka, ka dalībvalstij ir jāpiešķir pilnīga pieeja izglītības sistēmai visiem nepilngadīgajiem, kam piešķirts alternatīvais aizsardzības statuss, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā dalībvalsts valstspiederīgajiem. Attiecībā uz pieaugušajiem ir jānodrošina pieeja vispārējai izglītības sistēmai, turpmākai apmācībai vai pārkvalifikācijai, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas dalībvalstī. Dalībvalstij jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret alternatīvā statusa saņēmējiem un dalībvalsts valstspiederīgajiem attiecībā uz spēkā esošajām ārvalstu diplomu, apliecību un citu oficiālu kvalifikācijas apliecinājumu atzīšanas procedūrām.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Minētās tiesības ir atspoguļotas vairākos tiesību aktos:

1) Profesionālās kvalifikācijas atzīšana

Kā jau tika iepriekš minēts likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” 2.panta piektā daļa nosaka, ka uz personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, attiecas šā likuma noteikumi par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu.

2) Profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas, kvalifikācijas paaugstināšanas un citu līdzīgu pasākumu pieejamība

Persona, kurai ir termiņuzturēšanās atļauja sakarā ar alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijā, vai minētās personas ģimenes loceklis, kam ir termiņuzturēšanās atļauja Latvijā, ir tiesīgi saņemt atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām. Saskaņā ar Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 3.panta 1.daļas noteikumiem viņiem ir tiesības uz tādiem aktīviem nodarbinātības pasākumiem, kā profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana, darba izmēģinājumi darba vietā, kas dod iespēju noteikt profesionālo piemērotību, apmācībai pie darba devēja un citiem pasākumiem. Saskaņā ar minētā likuma 3.1. panta

1.daļas 1.- 4. punktu minētām personām ir tiesības iesaistīties tādos preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumos kā karjeras konsultācijas, komersantu nodarbināto personu un pašnodarbināto kvalifikācijas paaugstināšana, pārkvalifikācija un tālākizglītība, komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana un valsts valodas apguves veicināšana.

3.9. Tiesības uz sociālo palīdzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas pilsoņiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 28. panta 1.daļa nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem nepieciešamo sociālo palīdzību, kāda tiek nodrošināta šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem. Taču dalībvalsts var ierobežot sociālo palīdzību, ko piešķir alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem, piešķirot tikai pamata pabalstus, ko tad nodrošina tādā pašā līmenī un saskaņā ar tādiem pašiem atbilstības nosacījumiem kā dalībvalsts valstspiederīgajiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Patvēruma likuma 39.pants nosaka, ka, ja personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, nav citu iztikas avotu, tā ne ilgāk kā deviņus mēnešus pēc alternatīvā statusa piešķiršanas saņem pabalstu Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā. Ministru kabineta 2005.gada 20.septembra noteikumi Nr.721 "Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss" nosaka kārtību, kādā personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, piešķir un izmaksā pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas, kā arī minēto pabalstu apmēru.

Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, izmaksā pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas Latvijā Republikā. Pabalstu nosaka:

- pilngadīgai personai - valsts noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā;
- nepilngadīgai personai - 30% apmērā no valsts noteiktās minimālās mēnešalgas.

3.10. Tiesības uz veselības aprūpi

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 29.pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, pieeju veselības aprūpei „saskaņā ar tādiem pašiem atbilstības nosacījumiem kā tās dalībvalsts valstspiederīgajiem”, kura šādu statusu piešķirusi, uzmanību pievēršot personām ar īpašām vajadzībām. Taču dalībvalstis var ierobežot veselības aprūpi, ko piešķir alternatīvās aizsardzības saņēmējiem, piešķirot tikai pamata pabalstus, ko tad nodrošina tādā pašā līmenī un saskaņā ar tādiem pašiem atbilstības nosacījumiem kā dalībvalsts valstspiederīgajiem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Ārstniecības likuma 17.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksājamo ārstniecības pakalpojumu apjomu Ministru kabineta noteiktajām personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss. Minēto personu bērniem no valsts pamatbudžeta un pakalpojumu saņēmēju līdzekļiem apmaksātos ārstniecības pakalpojumus ir tiesības saņemt bez maksas. Detalizēti jautājumus par minētajiem pakalpojumiem regulē Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1046 “Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”.

3.11. Dzīvesvietu pieejamība alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 31. pants nosaka dalībvalsts pienākumu nodrošināt, ka alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem ir pieejamas izmitināšanas vietas ar tādiem pašiem nosacījumiem kā trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas to teritorijā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Kā jau tika iepriekš minēts Latvijas Republika patur sev tiesības sabiedrības interesēs noteikt dzīvesvietu atsevišķām bēgļu grupām un tas būtu attiecināms uz alternatīvā statusa saņēmējiem. Latvijas tiesību akti nenosaka ierobežojumus alternatīvā statusa saņēmējiem attiecībā uz to dzīvesvietas izvēles brīvību. Tiem ir jāievēro tie paši nosacījumi, kuri ir paredzēti citiem ārzemniekiem ar termiņuzturēšanās atļaujām.

3.12. Tiesības uz pārvietošanās brīvību dalībvalstī

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Kvalifikācijas direktīvas 32. pants nosaka, ka dalībvalstij ir jāatļauj alternatīvā aizsardzības statusa saņēmējiem brīvi pārvietoties tās teritorijā ar tādiem pašiem nosacījumiem un ierobežojumiem, kā noteikts attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi pastāvīgi uzturas to teritorijā.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas Republikas tiesību akti neparedz nekādus ierobežojumus personu, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, pārvietošanās brīvībai Latvijas teritorijā.

3.13. Nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesības

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

No Kvalifikācijas direktīvas 30.panta izriet virkne nepilngadīgo bēgļu bez pieaugušo pavadības tiesību:

1) tiesības uz aizgādību

Direktīvas 30. pants nosaka dalībvalsts pienākumu „cik drīz vien iespējams” pēc alternatīvā aizsardzības statusa piešķiršanas veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu nepavadītu nepilngadīgo pārstāvību ar likumīgu aizbildnību vai, ja nepieciešams, ar organizāciju, kas atbildīga par nepilngadīgo aprūpi un labklājību vai jebkādu citu atbilstošu pārstāvību, tostarp tādu, kuras pamatā ir tiesību akti vai tiesas nolēmums.

2) speciālās tiesības attiecībā uz dzīvesvietas izvēli

Ir arī jānodrošina, ka nepilngadīgie bez pieaugušo pavadības tiek izvietoti:

- kopā ar pieaugušiem radniekiem; vai
- kopā ar audžuģimeni; vai
- centros, kur ir īpaši apstākļi, lai izmitinātu nepilngadīgos; vai
- citās izmitināšanas vietās, kas piemērotas nepilngadīgajiem.

Šajā ziņā ņem vērā bērna viedokli atbilstoši viņa vecumam un brieduma pakāpei. Vienu vecāku bērnus pēc iespējas atstāj kopā, ņemot vērā attiecīgā bērna intereses un sevišķi viņa vai viņas vecumu un brieduma pakāpi. Minēto nepilngadīgo bēgļu bez pavadības dzīvesvietas maiņas ir jāieierobežo līdz minimumam.

3) Tiesības uz viņu ģimenes locekļu meklēšanu

Aizsargājot nepavadīta nepilngadīgā intereses, dalībvalstis cenšas pēc iespējas ātrāk sameklēt nepilngadīgā ģimenes locekļus. Ja ir apdraudēta nepilngadīgā vai arī viņa vai viņas tuvu radnieku dzīvība vai veselība, sevišķi tad, ja viņi palikuši izcelsmes zemē, jā rūpējas, lai informāciju par šādām personām savāktu, apstrādātu un pārsūtītu kā konfidenciālu.

4) tiesības kontaktēties ar speciāli apmācītu personālu

Personām, kas strādā ar nepavadītiem nepilngadīgajiem, ir atbilstoša apmācība attiecībā uz nepilngadīgo vajadzībām vai viņi tādu saņem.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 74.pants nosaka, ka nepilngadīgā persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, saņem aizsardzību un palīdzību neatkarīgi no tā, vai ir kopā ar vecākiem vai citiem pieaugušajiem vai viena atbilstoši Patvēruma likumam. Bāriņtiesai kopā ar pašvaldības sociālo dienestu un imigrācijas iestādēm ir jāveic pasākumi, lai sameklētu bērna vecākus un noskaidrotu, kādas viņam ir iespējas atgriezties ģimenē. Ja nepilngadīgā vecākus neizdodas atrast, viņam/viņai, tiek nodrošināta tāda pati aprūpe kā jebkuram citam bērnam, kas palicis bez vecāku gādības. Vispārējās prasības aizbildnības vai aizgādības nodibināšanai jebkuram ārzemniekam ir noteiktas Bāriņtiesu likuma 27.pantā.

Neskatoties uz to, ka alternatīvā statusa ietvaros garantēto tiesību kopums ir šaurāks, nekā Ženēvas konvencijas noteiktais, var uzskatīt, ka zemāk minētās bēgļu tiesības ir attiecināmas arī uz alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem. Atsevišķos gadījumos Latvijas likumi tieši paredz līdzīgās tiesības personām, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, bet citos gadījumos - neparedz ierobežojumus šīm personām baudīt šādas tiesības:

3.14. tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību likumos noteiktajos gadījumos

Starptautiskais un Eiropas Savienības tiesiskais regulējums:

Ženēvas konvencijas 16. panta 2.daļa nosaka, ka dalībvalstī, kurā bēglis parasti uzturas, viņam jābauda tādas pašas tiesības brīvi griezties tiesā, ieskaitot juridisku palīdzību kā šīs dalībvalsts pilsonim.

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3.panta pirmās daļas 7.punkts nosaka personu, kurām Latvijā piešķirts alternatīvais statuss, tiesības uz juridisko palīdzību. Šī likuma 3.panta otrā daļa nosaka, ka viņiem ir tiesības uz juridisko palīdzību, ja viņi, ievērojot to īpašo situāciju, īpašuma stāvokli un ienākumu līmeni, nav spējīgi daļēji vai pilnībā nodrošināt savu tiesību aizsardzību. Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību” nosaka, kādos gadījumos personas īpašā situācija, īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis uzskatāms par atbilstošu juridiskās palīdzības piešķiršanai.

3.15. Tiesības uz kustāmā vai nekustāmā īpašuma iegūšanu

Latvijas Republikas tiesību akti neparedz īpašu tiesisko regulējumu gadījumos, kad persona, kurai ir piešķirts alternatīvais statuss, vēlas iegūt kustāmo vai nekustāmo īpašumu, kas diskriminētu minētās personas salīdzinājumā ar citiem Latvijas iedzīvotājiem. Atsevišķos gadījumos, piemēram, nekustāmā īpašuma iegūšanas gadījumā uz viņiem tiks attiecināti tie paši ierobežojumi, kādi ir attiecināmi uz citiem Latvijā dzīvojošajiem trešo valstu pilsoņiem.

3.16. Autortiesības un rūpnieciskais īpašums

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Latvijas tiesību akti autortiesību un rūpnieciskā īpašuma jomā (piemēram, Autortiesību likums, Patentu likums, likums "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" vai Dizainparaugu likums) paredz vienādas tiesības visiem Latvijas iedzīvotājiem, ieskaitot arī personas, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss.

3.17. Biedrošanās brīvība

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Satversmes 102.pants nosaka, ka “Ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās”. Latvijas tiesību akti, piemēram, likums "Par arodbiedrībām" un likums "Biedrību un nodibinājumu likums" neparedz nekādus ierobežojumus attiecībā uz personu, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, dalību iepriekšminētajās organizācijās.

3.18. Tiesības griezties tiesā

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums:

Satversmes 92.pants nosaka, ka “Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā”. Likuma "Par tiesu varu" 3. pants nosaka, ka personai ir tiesības uz tiesas aizsardzību pret tās dzīvības, veselības, personiskās brīvības, goda, cieņas un mantas apdraudējumiem. Jebkuram “ir garantētas tiesības, lai uz pilnīgas līdztiesības pamata, atklāti izskatot lietu neatkarīgā un objektīvā tiesā, tiktu noteiktas šīs personas tiesības un pienākumi vai pret to vērstās apsūdzības pamatotība, ievērojot visas taisnīguma prasības.”

Tādējādi, Latvijas tiesību akti paredz personām, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss, tādas pašas tiesības griezties tiesā, kā jebkurai citai iedzīvotāju grupai (piemēram, pilsoņiem, nepilsoņiem vai Latvijā likumīgi dzīvojošiem ārvalstniekiem).

3.19. Tiesības uz reliģiskās pārliecības brīvību

Latvijas Republikas tiesiskais regulējums

Satversmes 99.pants nosaka, ka “Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts.” Minētā norma ir attiecināma arī uz personām, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss.

Tiesību avoti

Starptautiskie līgumi

1. 1951.gada 28.jūlija Konvencija par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra protokols par bēgļa statusu, Latvijas Vēstnesis, 04.07.1997. nr. 171.
2. 04.11.1950. Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Latvijas Vēstnesis, 13.06.1997., nr.143..

Eiropas Savienības tiesību akti

1. Padomes 2000. gada 11. decembra Regula Nr. 2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas EURODAC izveidi, lai efektīvi piemērotu Dublinas Konvenciju,
2. Padomes 2003. gada 18. februāra regula Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm,
3. Padomes 2001. gada 20. jūlija Direktīva 2001/55/EK par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas,
4. Padomes direktīva 2003/9/EK ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai,
5. Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu,
6. Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu,

Latvijas Republikas tiesību akti

1. 15.02.1922. likums "Latvijas Republikas Satversme" („Latvijas Vēstnesis”, 43, 01.07.1993.) ar grozījumiem:
2. 07.03.2002. likums "Patvēruma likums" („Latvijas Vēstnesis”, 48 (2623), 27.03.2002.) [spēkā ar 01.09.2002.] ar grozījumiem,
3. 31.10.2002. likums "Imigrācijas likums" („Latvijas Vēstnesis”, 169 (2744), 20.11.2002.) [spēkā ar 01.05.2003.] ar grozījumiem,
4. 27.11.1997. likums "Robežsardzes likums" („Latvijas Vēstnesis”, 329/330 (1044/1045), 16.12.1997.) [spēkā ar 01.01.1998.] ar grozījumiem,
5. 22.07.1994. likums "Pilsonības likums" („Latvijas Vēstnesis”, 93 (224), 11.08.1994.) [spēkā ar 25.08.1994.] ar grozījumiem,
6. 23.05.2002. likums "Personu apliecinošu dokumentu likums" („Latvijas Vēstnesis”, 84 (2659), 05.06.2002.)
7. 27.08.1998. likums "Iedzīvotāju reģistra likums" („Latvijas Vēstnesis”, 261/264 (1322/1325), 10.09.1998.) [spēkā ar 24.09.1998.] ar grozījumiem,
8. 17.03.2005. likums "Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums" („Latvijas Vēstnesis”, 52 (3210), 01.04.2005.) [spēkā ar 01.06.2005.] ar grozījumiem,
9. 19.06.1998. likums "Bērnu tiesību aizsardzības likums" („Latvijas Vēstnesis”, 199/200 (1260/1261), 08.07.1998.) [spēkā ar 22.07.1998.] ar grozījumiem,
10. 22.06.2006. likums "Bāriņtiesu likums" („Latvijas Vēstnesis”, 107 (3475), 07.07.2006.) [spēkā ar 01.01.2007.] ar grozījumiem,
11. 12.06.1997. likums "Ārstniecības likums" („Latvijas Vēstnesis”, 167/168 (882/883), 01.07.1997.) [spēkā ar 01.10.1997.] ar grozījumiem,
12. 20.06.2001. likums "Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" („Latvijas Vēstnesis”, 105 (2492), 06.07.2001.) [spēkā ar 20.07.2001.] ar grozījumiem
13. 06.04.2000. likums "Autortiesību likums" ("Latvijas Vēstnesis", 148/150 (2059/2061), 27.04.2000.) ar grozījumiem,

14. 15.02.2007. likums "Patentu likums" ("Latvijas Vēstnesis", 34 (3610), 27.02.2007.),
15. 16.06.1999. likums "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" ("Latvijas Vēstnesis", 216 (1676), 01.07.1999.) ar grozījumiem,
16. 28.10.2004. likums "Dizainparaugu likums" ("Latvijas Vēstnesis", 183 (3131), 17.11.2004.) ar grozījumiem,
17. 13.12.1990. likums "Par arodbiedrībām" (Ziņotājs, 3, 31.01.1991.) ar grozījumiem,
18. 30.10.2003. likums "Biedrību un nodibinājumu likums" ("Latvijas Vēstnesis", 161 (2926), 14.11.2003.) ar grozījumiem.
19. 02.02.1995. likums "Par nodokļiem un nodevām" ("Latvijas Vēstnesis", 26 (309), 18.02.1995.) ar grozījumiem,
20. 10.06.1999. likums "Vispārējās izglītības likums" („Latvijas Vēstnesis”, 213/215 (1673/1675), 30.06.1999.) [spēkā ar 14.07.1999.] ar grozījumiem,
21. 01.10.1997. likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu" („Latvijas Vēstnesis”, 274/276 (989/991), 21.10.1997.) [spēkā ar 01.01.1998.] ar grozījumiem,
22. 09.05.2002. likums "Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums" („Latvijas Vēstnesis”, 80 (2655), 29.05.2002.) [spēkā ar 01.07.2002.] ar grozījumiem,
23. 26.05.2008. MK noteikumi Nr.360 "Noteikumi par kārtību un apmēru, kādā no valsts budžeta līdzekļiem sedz pašvaldības izdevumus, kas tai radušies, izmitinot bērnu aprūpes iestādē nepilngadīgu patvēruma meklētāju, kurš ir bez vecāku pavadības" („Latvijas Vēstnesis”, 83 (3867), 29.05.2008.) [spēkā ar 01.01.2009.] (vēl nav spēkā),
24. 19.12.2006. MK noteikumi Nr.1046 "Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība" („Latvijas Vēstnesis”, 208 (3576), 30.12.2006.) [spēkā ar 01.01.2007.] ar grozījumiem,
25. 06.11.2006. MK noteikumi Nr.920 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību" („Latvijas Vēstnesis”, 181 (3549), 10.11.2006.) [spēkā ar 15.11.2006.],
26. 03.10.2006. MK noteikumi Nr.813 "Uzturēšanās atļauju noteikumi" („Latvijas Vēstnesis”, 171 (3539), 26.10.2006.) [spēkā ar 27.10.2006.] ar grozījumiem,

27. 20.09.2005. MK noteikumi Nr.721 "Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss" („Latvijas Vēstnesis”, 152 (3310), 23.09.2005.) [spēkā ar 24.09.2005.],
28. 30.08.2005. MK noteikumi Nr.652 "Kārtība, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes atkalapvienošana, kā arī tās personas ģimenes atkalapvienošana, kurai piešķirts alternatīvais statuss" („Latvijas Vēstnesis”, 138 (3296), 01.09.2005.) [spēkā ar 02.09.2005.],
29. 09.08.2005. MK noteikumi Nr.586 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītība patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem" („Latvijas Vēstnesis”, 126 (3284), 11.08.2005.) [spēkā ar 12.08.2005.],
30. 08.02.2005. MK noteikumi Nr.119 "Noteikumi par uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādes izdevumu apmēru patvēruma meklētājam un šo izdevumu segšanas kārtību" („Latvijas Vēstnesis”, 27 (3185), 17.02.2005.) [spēkā ar 18.02.2005.],
31. 20.01.2003. MK noteikumi Nr.29 "Kārtība, kādā no Latvijas Republikas izraidāma persona, attiecībā uz kuru pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt bēgļa, kā arī alternatīvo statusu" („Latvijas Vēstnesis”, 14 (2779), 28.01.2003.) [spēkā ar 29.01.2003.] ar grozījumiem,
32. 03.09.2002. MK noteikumi Nr.406 "Noteikumi par patvēruma meklētāja personas dokumentu un tā izsniegšanas kārtību" („Latvijas Vēstnesis”, 127 (2702), 06.09.2002.) [spēkā ar 07.09.2002.] ar grozījumiem,
33. 20.01.2004. MK noteikumi Nr.44 "Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem" („Latvijas Vēstnesis”, 12 (2960), 23.01.2004.) [spēkā ar 24.01.2004.] ar grozījumiem,
34. 13.11.2007. MK noteikumi Nr.775 „Pasu noteikumi” („Latvijas Vēstnesis”, 185, 11.16.2007.) [spēkā ar 20.11.2007.],
35. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Patvēruma meklētāju izmitināšanas centra "Mucenieki" iekšējās kārtības noteikumi.